

NÁZEV MATERIÁLU	Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady k vytvoření rámce opatření pro posílení Evropského ekosystému pro výrobu nízkouhlíkových produktů (Net Zero Industry Act), COM(2023) 161 final, 2023/0081(COD)
DATUM ZPRACOVÁNÍ	13. dubna 2023
KONTAKTNÍ OSOBA	Jan Šebesta Zuzana Sádlová
TELEFON	225 279 201 225 279 204
E-MAIL	jsebesta@spcr.cz zsadlova@spcr.cz

Dne 16. března zveřejnila Evropská komise návrh Nařízení o čistém průmyslu (Net Zero Industry Act, NZIA). Tento je reakcí mj. i na americký Inflation Reduction Act a obdobně cílí na podporu konkrétních technologií, které mají přispět k posílení evropské soběstačnosti a odolnosti celé ekonomiky, za splnění klimatických cílů. Více informací naleznete na tomto [odkazu](#).

Návrh obsahuje konkrétní výčet technologií především z energetiky, které mají být v příštích letech podporovány, což může být problematické z pohledu inovací a průmyslu, který musí být součástí dekarbonizace. K návrhu Svaz vypracoval ve spolupráci s členy pozici.

Přetrvávající vysoké ceny energií v EU zásadně oslabují konkurenceschopnost řady komodit a výrobků na mimoevropských trzích, ale také v některých jiných členských státech, které měly výhodnější podmínky v cenách energie. K tomu rostoucí evropská regulace či aktivní politiky ostatních globálních hráčů vyúsťují a mohou dále vyúsťovat v postupné odstavování kapacit v řadě odvětví evropského průmyslu, což jistě není v souladu se záměry „soběstačné EU“. Naopak hrozí prohlubování závislosti Evropy na dovozech vstupů a produktů.

Evropa musí brát opravdu vážně přístup globálních hráčů. Pokud chceme být soběstační v průmyslové výrobě a průmysl v EU udržet, musíme mu vytvořit podmínky, aby zůstal konkurenceschopný. A to pro všechna odvětví a zejména pro energeticky náročná odvětví. Abychom zůstali zajímavou destinací pro investory, potřebujeme například zkrátit současnou délku povolovacích procesů, snížit rozdíly v cenách energie, či nepřiměřenými regulacemi nesmíme bránit rozvoji průmyslu. I proto je třeba více zohlednit roli průmyslu v Nařízení o čistém průmyslu a přinést konkrétní jasná opatření, která investory přesvědčí o zájmu Evropy investory v Evropě podporovat, jinak může EU o řadu projektů přijít.

Předložený návrh je právě jednou z reakcí na uvedené, a proto jej Svaz považuje za důležitý.

OBECNÉ PŘIPOMÍNKY

Jsme rádi, že Evropská komise představila dlouho očekávané nařízení, které je z pohledu průmyslu zásadní a jde správným směrem. Navrhovaný rozsah Net-zero technologií pod NZIA ale považujeme za nedostatečný. Dokument pokrývá pouze oblasti energetiky a vodíku. Chápeme, že některé vstupní suroviny jsou řešeny v rámci Critical Raw Materials Act (CRMA), nicméně i tak není jasné, jestli se NZIA týká celého dodavatelské řetězce, jestli jsou zahrnuty výrobní technologie a procesy například pro komponenty OZE a nízkouhlíkových zdrojů (typicky např. výroby oceli pro komponenty (stožáry) větrných turbín, součástky pro vodní elektrárny,

jaderné elektrárny apod.). Na obnovitelné zdroje a energetiku stejně jako na vodík nelze nahlížet odděleně. Příkladem dobré praxe může být americký Inflation Reduction Act, který pamatuje na celé hodnotové řetězce, a např. k vodíku je technologicky neutrální. **Pro SP ČR je klíčové, aby byl rozsah NZIA rozšířen a vyjasněn.** Preferovali bychom, kdyby se NZIA týkal celého výrobního řetězce: výrobních komponent, jejich částí a surovin.

Za nedostatečné považujeme ustanovení týkající se financování. Návrh se v podstatě omezil na cíle pro skladování vodíku, na výměnu informací a znalostí a na zjednodušení povolování pro určité typy technologií, neřeší ale druhou stranu mince, tj. jak zajistit dostatečné finanční prostředky. Návrh by měl být spíše otevřen různým zdrojům financování a neměl by obsahovat konečný výčet možných fondů, pro budoucí flexibilitu systému a zohlednění aktuálních potřeb. Pokud nebude zajištěno nové financování, je třeba zajistit flexibilitu u stávajících zdrojů, aby jednotlivým členským státům nebránila v podpoře např. z evropských zdrojů díky povinným pravidlům tematické koncentrace, indikátorů apod.

Obecně by také bylo vhodné, aby se návrh zaměřoval jak na výzkum nových technologií (research), výrobu technologií (manufacturing), tak i na jejich umístění do praxe (deployment), tomuto by měly být přizpůsobeny i povolovací procesy, financování, atd.

KONKRÉTNÍ PŘIPOMÍNKY

Povolovací procesy

SP ČR oceňuje myšlenku zefektivnit administrativní a povolovací procesy. Vítráme ustanovení týkající se zjednodušení povolovacích řízení NZI projektů včetně konceptu „one stop shop“, povinnosti pro přístup k informacím a omezení maximální délky povolovacích procesů ať už u malých či větších projektů či u strategických nebo těch ostatních.

Domníváme se nicméně, že koncept „one stop shop“ by měl fungovat u složitých projektů náročných na kapitálové investice ve všech odvětvích důležitých pro zelenou transformaci včetně průmyslu, kde je také velký potenciál snížení emisí GHG. Měl by být odpovědný za usnadnění a koordinaci procesu udělování povolení pro projekty výroby technologií s nulovými čistými emisemi, včetně strategických projektů s nulovými čistými emisemi, a který bude poskytovat poradenství ohledně snižování administrativní zátěže. Tato opatření mají potenciál stát se velmi prospěšnými pro rychlý a účelný rozvoj výrobních kapacit dle záměru EK.

Ve světle špatné situace v oblasti povolovacích procesů v ČR ale upozorňujeme, že **pro naplnění cílů je potřeba důsledné provádění jednotlivých návrhů v jednotlivých členských státech a dále výrazná podpora ze strany EK**, aby opatření opravdu vedla k reálnému zkrácení a zjednodušení povolovacích procesů.

Předpokládáme, že v ČR bude obdobou „one stop shop“ (čl. 5) Dopravní a energetický stavební úřad (DESÚ). Proto podporujeme, že EK v návrhu dává povinnost zajistit dostatek zaměstnanců, techniky i prostředků, jelikož se nařízením může u DESÚ výrazně rozšířit rozsah gesčních staveb (např. průmyslové závody).

Vítáme tlak na zefektivnění a zkracování povolovacích procesů, nicméně tento tlak by neměl být směřován jen na výstavbu OZE, výrobní projekty Net Zero Industry, kritických surovin či dopravní spojení TEN-T, ale i na **všechny záměry obecně včetně záměrů pro výrobu klíčových komponent.**

Zde nám tak chybí podpora urychlení povolovacích procesů u samotných instalací (deployment) Net Zero Industry technologií jako je např. výstavba jaderných elektráren, na které by se lhůty také měly vztahovat, nejen jejich výroby (manufacturing). V tomto by měl být návrh dopracován.

Vítáme také ustanovení dílčích lhůt u výrobních projektů NZIA (čl. 6), nicméně využití možnosti prodloužení lhůt o 6 měsíců, “pokud je zapotřebí dodatečná lhůta ke zjištění, zda jsou zavedena odpovídající ochranná opatření”, je v praxi velmi široké a prodlužování tak může být téměř plošné. Rovněž by se návrh měl zabývat omezením celkové délky trvání odvolacích procesů, aby byl časově omezen celkový průběh povolovacích řízení. Je také třeba si uvědomit, že se všechny lhůty týkají samotného posuzování a rozhodování, nejsou zde logicky započítány lhůty na přípravu dokumentací, což výsledný proces prodlouží někdy i o roky.

Žádáme, aby v NZIA, obdobně jako v CRMA, platila obdoba “fikce souhlasu” stavebního úřadu. Přestože by měla omezené využití, stále by šlo o výrazný posun v řešení případné nečinnosti stavebních úřadů. Výsledná fikce souhlasu u “konkrétních mezikroků” strategických projektů NZIA (čl. 13 - jako obdoba fikce souhlasu pro vydání dílčích stanovisek v ČR) v rámci strategických projektů NZIA je z našeho pohledu nedostatečná a v ČR nebude představovat změnu oproti novému stavebnímu zákonu. Nerozumíme tomu, proč fikce souhlasu stavebních úřadů může být v CRMA a ne v NZIA.

Podporujeme ustanovení dílčích lhůt v procesu EIA (čl. 7). Pro ČR je významné zkrácení lhůty pro screening informací, které budou nutné pro proces EIA.

Podporujeme také povinnost státních i samosprávných úřadů vymezovat záměry pro čistý průmysl „Net Zero Industry“ (NZI) v jednotlivých procesech územního plánování (čl. 8). Rovněž vítáme, že u strategických projektů je stanoven veřejný zájem, prioritní status jednotlivých projektů a lze zde stanovit převažující veřejný zájem, pokud jsou splněny podmínky čl. 6 odst. 4 a čl. 16 odst. 1 I směrnice 92/43/EHS, čl. 4 odst. 7 směrnice 2000/60/ES a čl. 9 odst. 1 písm. a) směrnice 2009/147/ES (čl. 12).

EK bohužel upustila od diskutovaného návrhu speciálních zón pro NZI projekty, kde by byly zajištěny rychlejší povolovací procesy, základní příprava na investice, soulad s principem DNSH či možnost využití o 10 p. b. větší míry podpory ve fondech EFRR, FST a ESF+ (čl. 15). Přestože v návrhu byla řada nejasností, mohl významně podpořit projekty NZI v EU.

Identifikace strategických projektů s nulovými čistými emisemi

I zde apelujeme na to, aby mezi projekty bylo možné **zařadit i průmyslové investice, které přispívají k zelené transformaci ať už technologicky, anebo potenciálem snížení emisí GHG.** Chápeme, že podle článku 11 NZIA musí být žádosti o schválení strategického statutu projektů s nulovými čistými emisemi předloženy předkladatelem projektu příslušnému členskému státu, a **apelujeme na to, aby konečné znění NZIA pevně stanovilo navržené lhůty**, v nichž příslušné orgány členských států tyto žádosti posoudí, a současně **zavedlo konkrétnější možnosti poskytování podpory strategickým projektům s nulovými čistými emisemi ze strany státních orgánů** s cílem usnadnit jejich rychlou a efektivní realizaci.

Zvyšování dovedností pro vytváření kvalitních pracovních míst a odborných kvalifikací

SP ČR se staví pozitivně k návrhům týkajících se vzdělávání a transferu certifikací. **V ČR bude důležitá realizace komplexních programů zaměřených na rekvalifikaci a zvyšování kvalifikace zaměstnanců sektorů, které budou v důsledku transformace evropského průmyslu utlumovány, tak, aby mohli v budoucnu plynule najít**

uplatnění na pozicích vytvořených novými záměry a investicemi do technologií s nulovými čistými emisemi. Tyto programy by měly být zaměřeny i na stávající zaměstnance podnikatelských subjektů, které v budoucnu zaniknou, nebo budou po ukončení útlumu uhlí transformovány na nové. Proto bychom uvítali také více příležitostí a nastavení takových podmínek podpory, které EU ve spolupráci s vnitrostátními orgány vytváří, jež napomohou rekvalifikacím a zvyšování kvalifikace pro stávající zaměstnance, jež jim v příštích letech umožní jejich přípravu na nové pracovní uplatnění v nových pozicích. Domníváme se, že **přímá podpora a veřejné spolufinancování těchto činností je jediným přístupem, který může v budoucnu zabránit dlouhodobým problémům se strukturální nezaměstnaností** a může pomoci při vytváření pracovních míst pro společnosti s nulovými čistými emisemi. Dále bychom navrhovali doplnit článek 25 o podporu/asistenci při zavádění nově vytvořených popisů kvalifikací do národních kvalifikačních systémů.

Platforma pro Evropu s nulovými čistými emisemi, správa a financování

SP ČR vítá, že Platforma pro Evropu s nulovými čistými emisemi bude na žádost strategického předkladatele projektu s nulovými čistými emisemi ochotna podpořit možné financování projektů a poskytnout další podporu směřující k realizaci projektů. Rovněž oceňujeme, že platforma může Komisi a členským státům poskytovat poradenství a pomoc s přihlédnutím k vnitrostátním plánům v oblasti energetiky a klimatu (NIKEP). Do platformy je nutné od počátku přizvat jako členy skupiny relevantní zástupce z řad průmyslu, umožnit jim plné členství, nejenom poradní roli.

Oblast jaderné energie

Zařazení malých modulárních reaktorů (SMR) a pokročilých reaktorů mezi technologie, které významně přispějí k dekarbonizaci (článek 3 NZIA), je krok správným směrem, litujeme však, že v návrhu nařízení (kritéria stanovená článkem 10) a jeho příloze dosud **nebyla mezi strategické technologie s nulovými čistými emisemi zařazena jaderná energetika celkově. Žádáme tedy o zahrnutí technologie jaderné energetiky mezi strategické technologie.**

Jaderná technologie má největší podíl na skladbě zdrojů elektrické energie v EU (v současné době přibližně 25 % veškeré vyrobené elektřiny a 50 % nízkouhlíkové elektřiny), evropské jaderné odvětví se skládá z vysoce kvalifikovaných výrobních kapacit se sídlem v EU. Jaderný hodnotový řetězec je v současné době v různých členských státech EU etablován a dlouhodobě bezpečně a spolehlivě provozován. S ročním obratem kolem 100 miliard EUR má toto odvětví významný dopad (přímý i nepřímý) na HDP EU. S předpokládanou elektrifikací dopravy a řady průmyslových procesů navíc vzroste spotřeba elektřiny, a tedy i potřeba nových stabilních zdrojů.

Jaderné technologie jsou proto v českých podmínkách klíčem k dekarbonizaci dalších významných průmyslových odvětví (např. těžba, výroba oceli, chemický průmysl, doprava), neboť poskytují velké objemy nízkouhlíkové elektřiny a v budoucnu potenciálně také tepla, páry a vodíku. Rozvoj jaderné energie je zároveň příležitostí pro dodavatelská odvětví včetně stavebnictví a ocelářství. EU je schopna řídit a vyvíjet všechny technologie v palivovém cyklu. Kromě stávajících velkých reaktorů se rychle vyvíjejí technologie malých a pokročilých modulárních reaktorů (SMR a AMR) a očekává se, že všechny významně přispějí k evropským strategickým cílům.

Hodnota, kterou přináší jaderná energie, navíc přesahuje rámec energetiky. Například evropské jaderné odvětví je důležitým hráčem v oblasti medicíny, který poskytuje základní diagnostické a léčebné technologie.

Zajištění suverenity v rámci všech těchto aplikací jaderné technologie také znamená zvýšení evropské výroby jaderného paliva.

Proto se domníváme, že podpora zachování tohoto evropského hodnotového řetězce a dále přilákání kvalifikovaných pracovníků a revitalizace jaderného vzdělávání a odborné přípravy jsou nezbytné k tomu, aby jaderný průmysl do roku 2050 dosáhl toho, co je zapotřebí k dosažení průmyslu s nulovými čistými emisemi jako celku.

Jaderné aktivity byly – zcela správně – zahrnuty do EU taxonomie udržitelných financí. Navíc, USA uznaly důležitost podpory svého jaderného sektoru tím, že jej zahrnuly do zákona o snížení inflace (Inflation Reduction Act, IRA). Díky podpoře evropského jaderného odvětví prostřednictvím NZIA zůstane EU klíčovým hráčem v celosvětové soutěži o čisté technologie.

Ostatní témata

SP ČR může podpořit ustanovení týkající se regulačních výjimek (sand-boxes), zde je ale nutné zabezpečit rovný přístup všech firem, kterých by se toto pro účely aplikace inovací mohlo dotýkat.

V oblasti ukládání a využití CO₂ (CCS/CCU) považujeme za potřebné upozornit na fakt, že těmto technologiím je věnováno v návrhu velmi málo prostoru. Prakticky jediná zmínka o CCS je v čl. 18, kde mají některé entity povinně stanoven cíl pro ukládání uhlíku (CCS). K tomuto se stavíme spíše rezervovaně, máme za to, že je to v rozporu s principem technologické neutrality a efektivního rozvoje sektoru energetiky. EU by spíše měla podpůrnými nástroji prvně pomoci rozvoji tohoto institutu a technologií v této oblasti. Zde považujeme za potřebné upozornit na to, že CCS není jen o podpoře samotného ukládání a vývoje technologie pro ukládání, je nutné vnímat CCS šířeji, v kontextu celého řetězce: v oblasti přepravy CO₂ do úložišť a jeho agregace od jednotlivých zdrojů.

V dokumentu navíc zcela postrádáme podporu CCU technologií. Dokument se na několika místech věnuje ukládání CO₂, avšak je třeba věnovat pozornost rovněž technologiím využití CO₂, které mohou zásadně přispět k dekarbonizaci EU. Vhodnými technologiemi CCU (například přeměna CO₂ na plasty a jejich dlouhodobé uložení v těchto materiálech) lze významně přispět k dekarbonizaci EU zvláště v zemích, které nemají vhodné geologické podmínky pro využití CCS.